

Friis Lara

Lidt om Indavl

En forudsætning for at være opdrætter af hunde er, at man holder af at omgås hunde, og at man sætter sig det mål med sit opdræt stadig at udvælge de avlsdyr, som kan bringe opdrættet så nær racens standard som muligt.

En anden forudsætning for at være opdrætter er et godt kendskab til standarden for racen.

Arvelighedslæren må en opdrætter kende, og opdrætteren må forstå at anvende den til kontrol af arveanlæg.

En opdrætter må kunne skelne mellem, hvad der skyldes arv, og hvad der skyldes miljø

Moderne husdyravl baseres på kendskab til den gren af biologien, man kalder arvelighedslæren eller genetikken.

Nedarvningen foregår i overensstemmelse med de principper og love, som den østrigske munk Gregor Mendel fremkom med i 1865. Det var dog den danske arvelighedsforsker Wilhelm Johannsen, der i begyndelsen af forrige århundrede udførte de forsøg, der afslørede samspillet mellem arv og miljø.

Hans forsøg klargjorde det generelle princip, at enhver egenskab (= fænotype) er et resultat af et samspil mellem arveanlæggene (= genotypen) og miljøet.

Dette princip beskrives ofte i form af følgende ligning: Fænotype = Genotype + Miljøplustegnet kunne antyde, at samspillet mellem genotype og miljø altid er additivt, men det er ikke tilfældet.

I dag foretrækker man Wilhelm Johannsens læresætning, som skrives på følgende måde: $F = f(G \text{ og } M)$, der direkte siger, at fænotypen (F) er en funktion (f) af genotype (G) og miljø (M), men uden nærmere angivelse af samspillet art.

De internationale betegnelser er P for fænotype og E for miljø.

Schæferhundeavlen er opbygget på en stadig stigende indavl. Skal schæferhunden fremover være en brugshund, så bør der sættes ind mod den stærke indavl, som bl.a. har medført, at mod, kampdrift samt belastbarheden er blevet stærk nedsat igennem flere år.

Der avles kritikløst på smukke hunde, som ikke har det nødvendige mod og kampdrift til stede, og dette er i generationer blevet ophobet til skade for avlen.

Denne svaghed kan for en stor del skyldes en stadig tættere indavl på belastede aner og blodlinier.

Den 5 leds stambog som hundene har, skulle påføres indavl således, at også nye ejere/opdrættere kan se, hvorledes deres hund er indavlet.

For at have en bedre kontrol med avlen har man indført DNA test på hundene.

Man bør i nogle år se alvorligt på den stigende indavl på bestemte blodlinier således, at schæferhunden igen kan blive den arbejdsglade hund, som den tidligere havde ry for at være.

Alt for mange opdrættere stræber efter et tiltalende ydre uden at stille krav til schæferhundens sundhed.

Der er tre komponenter, man bør iagttage, når man skal avle, det er i følgende rækkefølge: SUNDHED - VÆSEN - SKØNHED.

Det, man gør nu, er at avle først efter skønhed derefter væsen og sundhed.

Sundhed er også gode hofter og albuer.

Vi har også i alt for mange år set, at hundene er blevet svækket på grund af den stigende skønhedsavl.

Også allergi ser vi set i stigende grad hos vore hunde.

Vi ser også problemer med tævernes løbetid, og mange tæver er svære at parre.

Opdrætterne går til dyrlæge for at spørge om parringstidspunktet, da tæverne ikke er hævet nok, sådan som de var før i tiden, dette er et stigende problem, som kan skyldes en svækkelse af hunden.

TÆVENS SEXUALCYKLUS

Tævens normale sexualcyklus skal kort beskrives.

Tæven er monoøstral d.v.s., at en løbetid med aktivitet i reproduktionsorganerne formeringsorganerne i ca. 3 mdr. afløses af en lige så lang hvileperiode.

En aktivitetsperiode + hvileperiode danner tilsammen en sexualcyklus. Cyklus gennemløbes normal to gange om året jvf. 2 løbetider.

Tævens kønsorganer omfatter 2 bønneformede ovarier (ca.1,5 + 2 cm) placeret i hver af bughulen under 3.-4.lændehvirvel.

Tæven bliver normalt kønsmoden 2-3 måneder efter, at den har opnået en legemsvægt svarende til gennemsnitvægten af udvoksede hunhunde af samme race.

De fleste hunhunde opnår kønsmodenhed i en alder af 7-12 måneder, dog kan forskellige faktorer øve indflydelse på tidspunktet.

De fleste tæver opnår først maksimal reproduktionskapacitet ved 3. løbetid.

Tæver kan som regel inddrages i avlen efter, de er fyldt 18 måneder eller ved 3.løbetid.

En tæves cyklus kan inddrages i fire afsnit:

1. Forbrunststadiet
2. Brunstperioden
3. Efterbrunststadiet
4. Brunstløshed

ad 1)

Forbrunststadiet varer ca. 9 dage. Eggstokkene vågner op af deres dvaletilstand. Eggceller udvikles. Kønsdelene - de ydre - begynder at hæve. Der kommer blod fra skeden - i begyndelsen som små dråber af mørk farve senere i større klatter. Hanhunden er nu begyndt at interessere sig for tæven, men hun vil ikke tillade parring.

ad 2)

Brunstperioden varer ca. 9 dage. De ydre kønsdele er stærkt hævede. Blodet er blevet mere tyndtflydende og lysere i farven. Tæven er parringsvillig. Ægløsning finder sted. Hvad enten parring finder sted eller ej, udvikles livmoderen, som om tæven var blevet drægtig.

ad 3)

Efterbrunststadiet varer 2-3 mdr. I denne periode sker tilbagedannelse af de udviklede forandringer i æggestokke og livmoder i forbrunsten og brunsten.

ad 4)

Hvilestadiet varer ca. 3 mdr. Enhver formeringsfunktion er bragt til ophør.

For at få gode kuld er fodringen af en avlstæve meget vigtigt. Det er også vigtigt, at tæven ikke er fed, ligesom hendes kondition er i orden.

Kuldstørrelsen aftager med stigende alder d.v.s., at der efter 3-4 kuld forventes nedgang i antallet af hvalpe pr. kuld.

Opdrættere skal også være opmærksom på, at der kan forekomme arvelig disposition for såvel stor som lille kuldstørrelse hos såvel tæve som hanhund.

Hvis vi ser på tophundene bl.a. på det tyske hovedavlsskue fra de seneste år, ser vi en meget stærk indavl, og endda på belastede aner og blodlinier.

Det er bl.a. nogle af disse hunde, som er grundstammen i skønhedsavlen.

I de seneste år har vi klart set, hvordan den stærk stigende indavl ser ud. En hund kan være indavlet 4,4-4 og på en anden hund 4-3,4 og 5-5,5 for til sidst at være indavlet på en bestemt familie 5,5,5,5-4,5,5, det må vist siges at være stærk indavl.

I det norske blad "Schæferhunden" dec. 1997 var der en artikel af afdøde Olaf A. Roig.

Olaf A. Roig havde flere betydningsfulde hverv i den norske klub. Han var bl.a. schæferhundedommer og klubbens formand i 1946/47. Olaf A. Roig var meget interesseret i avlsarbejdet med schæferhunden.

Han vidste meget om genetik og satte sig ind i blodlinier m.v. Olaf Roig siger i artiklen:

Praktisk talt alle bestemmelser, som regulerer dagens hundeavl er håbløst forældede.

De hviler alle på et grundlag, som var aktuelt for 100 år siden, da den organiserede hundeinteresse så dagens lys, og som for længst har overlevet sig selv ja nogle er direkte skadelige. I hundehobbyens barndom blev forædling af hunderacerne indført som et mål for avlsarbejdet.

Selv om formuleringen aldrig har været særlig præcis, kunne den for 100 år siden siges at have en konkret mening.

Den gang var racerne meget uensartet m.h.t. alle de egenskaber, som man ønskede at få stabiliseret.

På den tid var det berettiget at få racerne homogene, og dette var vel det, der lå i begrebet "forædling af hunderacerne". I dag er situationen den stik modsatte.

Inden for alle racerne er indavlsgraden betænkelig høj, og variationen i arveanlæggene er alt for lille.

I dag kan antagelig ingen forklare, hvordan hunderacerne skal kunne forædles yderligere.

Jeg tvivler på, at selv de, som påtager sig tillidshverv for at arbejde for formålsparagrafen, har nogen klar opfattelse af, hvad forædling af hunderacen betyder i dagens situation.

Synlige kundskaber om husdyravl og kendskab til de enkelte hunderacers avlsmæssige status er ikke nødvendige for at forstå, at de fleste er i den grad så forædlet, og at det er et under, at de fortsat eksisterer.

Arveanlæggene optræder i par, et anlæg fra hver af forældrene, de fleste anlæg hviler på flere samvirkende anlægspaar, hvoraf mange ikke kommer til syne hos forældrene.

Et hvert nyt individ (selv hvalpe i samme kuld) i en generation er altså en egen fenotype således, at man, selv for de egenskabers vedkommende, som ikke påvirkes af miljø, får bare ca. halvdelen af de ønskede oplysninger ved at undersøge forældrene, resten fremkommer ved de kombinationer af de arveanlæg, som overføres fra forældre til afkommet

Da de fleste egenskaber også er resultat af miljøpåvirkning, er de informationer, man får ved at undersøge forældrene langt mindre end halvdelen af det, man kan forudse om hvalpene. Går man bag stamtavlernes forældregeneration mindskes informationen lavineagtig.

Dette er så elementært, at alle, som påtager sig at fungere som avlsvejledere, burde vide det. De må også vide, at i hundeavl er det eneste brugbare vurderingsgrundlag, som findes nemlig afkomsbedømmelse.

Til dette brug er udstillingernes avlsklasser værdiløse, fordi de dyr, som deltager, er udvalgt af ejerne og derfor ikke repræsentative.

De mislykkede avlsresultater får man aldrig at se.

Enkelte specialklubber arrangerer noget, de kalder avlskåringer, og de er helt værdiløse.

Ofte er det bare nogle udvidede udstillingsbedømmelser undertiden med lidt stamtavlemagi.

Endnu er der mange, som tror, at et dyrs avlsværdi kan ses uden på dyret.

Den nytte, avlsrådene kan gøre, begrænser sig til to områder.

I dagens situation med betænkelig høj indavlsgrad inden for alle racer skulle avlsrådene bidrage til ikke at indsnævre avlsgrundlaget yderligere.

De burde søge at sprede avlen på flest mulige individer, derved ville de virkelige opdrættere kunne få størst muligt udvalg at øse af.

Men dette ønsker avlsrådenes klienter ikke, det de vil have, er hjælp til at producere bedst mulige hunde, som kan sælges til højest mulig pris.

De er ikke interesseret i nogen udvidelse af anlægspredningen.

Det som står tilbage af løselige opgaver for avlsrådene, er at fraråde at bruge hunde i avlen, som har arvelige sygdomme og defekter.

Men også dette begrænser sig væsentligt.

Det som er undersøgt på området, er meget begrænset og offentliggjorde undersøgelser viser ofte afvigelser i forskernes opfattelse m.h.t. arvbarhed og arvegang.

Så længe avlsrådene holder sig til det, de oprindeligt var tænkt at skulle gøre nemlig at give råd til dem, som beder om dette, og som frit kan vælge, om de vil følge rådet eller ej, så er de råd vel mere pussige end skadelige.

Således var O.Roig mening.

Friis / maj 2011